

تأثیر نمای بناهای تاریخی بر تصویر ذهنی شهروندان شهر تبریز (مطالعه موردی: گذر خیابان تاریخی تربیت)

مهدی عبداللہی^{۱*}، بہنام قاسم زادہ^۲، کسری رھبری پور^۲

^۱ دانشجوی دکتری، گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه تبریز

^۲ کارشناس ارشد معماری، گروه هنر و معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز

^۲ کارشناس ارشد معماری، گروه هنر و معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز

(تاریخ دریافت: ۹۱/۱۱/۱ تاریخ پذیرش: ۹۲/۲/۲)

چکیده

نمای بناها، به عنوان حد فاصل بین فضای داخلی و خارجی، اغلب موضوع ارزیابی عابران محله‌های تاریخی است. از این رو این نماها تأثیر بسزایی بر تصویر ذهنی شهروندان از آن محله و شهر دارد. این تأثیر اغلب به عناصر بصری نمای بناها و مؤلفه‌های پیرامونی آن وابسته است. مرور مطالعات مربوط به محله تاریخی خیابان تربیت شهر تبریز، مشخص کرد که عدم تناسب در فرم و فضا و میان عناصر نماهای بناهای تاریخی و بناهای نوساز تجاری، بر تصویر ذهنی شهروندان تأثیری منفی دارد. این مطالعه بر اساس ارزیابی دیدگاه شهروندان، قصد دارد عناصر عمده بصری تأثیرگذار بر ذهنیت شهروندان را مشخص کند. داده‌ها با استفاده از روش کمی از طریق پرسشگری و انجام مصاحبه مستقیم جمع آوری شده است. مصاحبه‌شوندگان به صورت اتفاقی، از شهروندانی که در محدوده مورد نظر در حال تردد بودند، انتخاب شده‌اند. نتایج حاکی از این امر است که از عناصر عمده بصری، رنگ و شیوه معماری، بیشترین تأثیر را بر نمای ساختمان‌های تاریخی و نوساز دارند. این یافته‌ها نوع نگرش شهروندان به نمای ساختمان‌ها را ارزیابی می‌کند و می‌تواند به طراحان و متخصصان معماری به منظور توسعه‌های آتی بصری محدوده‌های ویژه همانند محور تاریخی تربیت یاری رساند.

واژگان کلیدی: نماهای بناها، عناصر عمده بصری، شیوه و مؤلفه‌های معماری، عابران، خیابان تاریخی تربیت.

- Abu-Ghazzeah, T. M. (1997), "Signs, Advertising and the Image-ability of Buildings: A Perceptual Selection in the View from the Street in Amman, Jordan", *Journal of Habitatintl*, 21(2): 255-267.
- Akalin, A., Yildirim, K., Wilson, CH., and Kilicoglu, O. (2009), "Architecture and Engineering Students' Evaluations of House Façades: Preference, Complexity and Impressiveness", *Journal of Environmental Psychology*, 29(1): 124-132.
- Aspinall, P. A. (2001), "Building Behaviour", *Journal of Building Services Engineering Research and Technology*, 22(1): 34-46.
- Baloglu, S., and McCleary, K. (1999), "A Model of Destination Image Formation", *Annals of Tourism Research*, 26(4): 868-897.
- Berli, A., and Marty'n, J. D. (2004), "Factors Influencing Destination Image", *Annals of Tourism Research*, 31(3): 657-681.
- Brown, G., Gifford, R. (2001), "Architects Predict Lay Evaluations of Large Contemporary Buildings: Whose Conceptual Properties?", *Journal of Environmental Psychology*, 21(1): 93-99.
- Coetier, J. F. (2002), "Lay People's Evaluation of Historic Sites", *Journal of Landscape and Urban Planning*, 59(2): 111-123.
- Cubukcu, E., and Kahraman, I. (2008), "Hue, Saturation, Lightness, and Building Exterior Preference: An Empirical Study in Turkey Comparing Architects' and Nonarchitects' Evaluative and Cognitive Judgments", *Journal of Color Research & Application*, 33(5): 395 - 405.
- Frewald, D. B. (1990), "Preferences for Older Buildings: A Psychological Approach to Architectural Design", *Journal of Dissertation Abstracts International*, 51(1-B): 414-415.
- Gifford, R., Hine, D. W., Muller-Clemm, W., JR, D. J. R., and Shaw, K. T (2000), "Decoding Modern Architecture: A Lens Model Approach for Understanding the Aesthetic Differences of Architects and Laypersons", *Journal of Environment and Behavior*, 32(2): 163-187.
- Groat, L. (1994), *Carbuncles, columns, and pyramids: Lay and expert evaluations of contextual design Strategies*, In Scheer, B.C., and Preiser, W.F.E(Eds.), *Design review: Challenging urban aesthetic control*, Chapman and Hall, New York.
- Hayashi, T. (2004), "Lasnamäe Track and Field Centre: Façade, MAJA, Estonian Architectural Review", Retrieved 7 September 2010, from <http://www.solness.ee/majaeng/index.php?gid=60&id=323>.
- Herzog, T. R., Kaplan, S., and Kaplan, R. (1982), "The Prediction of Preference for Unfamiliar Urban Places", *Journal of Population and Environment*, 5(1): 43-59.
- Hui, C., W. (2007), "Evaluation of the Façade of Buildings in the "Type 2 Residential Area" of the 7th Land Consideration District in Taichung City", Unpublished Master thesis, University of Science and Technology of China, China.
- Huxtable, A. L. (2004), "Building Façade", Retrieved 15 Feb, 2010, from http://www.class.uidaho.edu/education/research/facade_remodeling.htm.
- Imamoglu, Ç. (2000), "Complexity, Preference and Familiarity: Architecture and Nonarchitecture Turkish Students' Assessments of Traditional and Modern House Façades", *Journal of Environmental Psychology*, 20(1): 5-16.
- Karaman, A. (2005), "Defining the Regional Identity: Conceptual Parameter of Urban Morphology", Retrieved 9 December 2010, from <http://www.neduet.edu.pk/archjournal/jrap-2001/WEB-jrap%202001%20article3.pdf>.
- Kong, L., Yeoh, B. (2004), "The Meanings and Making of Place: Exploring History, Community, and Identity", Retrieved 7 April, 2010, from <http://profile.nus.edu.sg/fass/geokongl/intro.pdf>.
- Marina, M., and Renato, T. (2006), "Aesthetic, Perception and Preference for Historical and Modern Buildings", *Journal of Cognitive Processing*, 7(1): 66-67.
- Mehrabian, A., and Russell, J. A. (1974), *An Approach to Environmental Psychology*, MA, MIT Press, Cambridge.
- Mehrabian, A. (1976), *Public Places and Private Spaces: The Psychology of Work, Play, and Living Room Environments*, Basic Books Inc, New York.
- Mitra, A., and Lankford, S. (1999), *Research Methods in Park, Recreation, and Leisure Services*, Sagamore Publishing, Champaign, Illinois.
- Moughtin, C., Oc, T., and Tiesdell, S. (1995), *Urban Design: Ornament and Decoration*, Butterworth Architecture Press, Great Britain.
- Nasar, J. L. (1983), "Adult Viewers' Preferences in Residential Scenes: A Study of the Relationship of Environmental Attributes to Preference", *Journal of Environment and Behavior*, 15(5): 589-614
- Nasar, J. L. (1989), Symbolic Meaning of House Styles, *Journal of Environment and Behavior*, 21(3): 235-257.
- Purcell, T., and Nasar, J. L. (1992), "Experiencing Other People's Houses: A Model of Similarities and Differences in Environmental Experience", *Journal of Environmental Psychology*, 12(3): 199-211.

- Robbins, S. P., and Langton, N. (1999), **Organizational Behavior**, Prentice Hall, Scarborough, Ontario.
- Russell, J. A., Ward, L. M., and Pratt, G. (1981), "Affective Quality Attributed to Environments: A Factor Analysis Study", **Journal of Environment and Behavior**, 13(3): 259-288.
- Stamps III, A. E. (1991), "Public Preferences for High Rise Buildings: Stylistic and Demographic Effects", **Journal of Perceptual and Motor Skills**, 72(33): 839-844.
- Stamps III, A. E. (1999), "Architectural Detail, Van der Laan Septaves and Pixel Counts", **Journal of Design Studies**, 20(1): 83-97.
- Stamps III, A. E., and Nasar, J. L. (1997), "Design Review and Public Preferences: Effects of Geographical Location, Public Consensus, Sensation Seeking, and Architectural Styles", **Journal of Environmental Psychology**, 17(1): 11-32.
- Swirnoff, L. (1982), "The Visual Environment: Consider the Surface", **Journal of The Environmentalist**, 2(3): 217-222.